

Environmentální výchova

Hana Horká

Literatura

- **ČINČERA, J. A KOL.** *Hry a výchova k trvale udržitelném rozvoji.* Praha : Brontosaurus, 1996.
- **DOBRORUKOVI, L. A J.** *Malá tajemství přírody.* Praha : Albatros, 2001.
- www.envigogika.cz
- **HORKÁ, H.** *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století.* Brno : PdF MU, 2005
- **HORKÁ, H.** *Teorie a metodika ekologické výchovy.* Brno : Paido, 1996.

-
- **HORKÁ, H. *Výchova pro 21. století. Globální výchova v podmínkách české školy. 2. rozšířené a doplněné vydání.* Brno : Paido, 2000.**
  - **KELLER, J. *Přemýšlení s Josefem Vavrouškem.* Praha : G plus G, 1995.**
  - **KELLER, J.; GÁL, F.; FRIČ, J. *Hodnoty pro budoucnost.* Praha : G plus G, 1996.**
  - **KELLER, J. *Abeceda prosperity.* Brno : Doplněk, 1997.**

-
- **KELLER, J.** *Až na dno blahobytu.* Brno : Hnutí Duha 1993.
  - **KOHÁK, E.** *Zelená svatozář.* Praha : SLON, 1998, 2000.
  - **KORVASOVÁ, H.; MÁCHAL, A.** *Hrajeme si na přírodu* (soubor her s ekol. tematikou). Praha : IDM, 1991.
  - **LIBROVÁ, H.** *Pestří a zelení.* Brno : Veronica a Hnutí Duha, 1994.
  - **LIBROVÁ, H.** *Vlažní a váhaví.* Brno : Doplněk, 2003.

Práce ke kolokviu-Projekt EV

- **Titulní stránka:**
- **Téma:**
- 1. Název:
- 2. Zdůvodnění tématu - smysl projektu:
- 3. Cíle:
- 4. Předpokládané činnosti:
- 5. Realizace:
- 6. Sebereflexe:

Ekologie (z řeckého "oikos," - "dům", "obydlí")

- vědní obor se zabývá **vztahy mezi jednotlivými organismy a jejich prostředím a mezi organismy navzájem**
(blatouch bahenní, vydra říční, káně jako dravec se živí hraboši)

Environmentalistika

- zkoumá mechanismy působení člověka na ekosystémy
- prevencí znečišťování životního prostředí,
- nápravou vzniklých škod a prevencí nežádoucích zásahů.
- zahrnuje ochranu přírody, monitoring složek životního prostředí, využívání přírodních zdrojů, nakládání s energií, péči o lidské zdraví apod.

Ekologická výchova jako proces:

- poznávání životního prostředí,
- utváření a rozvíjení hodnotících vztahů (etické a estetické zřetele),
- rozvíjení šetrného a odpovědného jednání.

Posun v paradigmatu v pojetí výchovy

- od důrazu na **ochranu přírody**
- přes **péči o životní prostředí až**
- k současnému konceptu **(trvale) udržitelného rozvoje.**

Posun v paradigmatu v pojetí výchovy

- od důrazu na **ochranu přírody**
- přes **péči o životní prostředí** až
- k současnému konceptu **(trvale) udržitelného rozvoje.**

Od výchovy k OP k výchově pro UR

- **výchova k ochraně přírody**
- **výchova a vzdělávání v oblasti
životního prostředí**
- **výchova k péči o životní prostředí**

-
- **ekologická výchova**
  - **environmentální výchova**
  - **výchova pro(trvale) udržitelný rozvoj**

Cílem ekologicko-výchovného působení = člověk, který

- **zná** (ekologické souvislosti a vztahy, omezení lidského druhu, svou vazbu na životní prostředí, propojenost v současném světě atd.)
- **ekologicky myslí** (tzn. domýšlí důsledky svých činností na stav životního prostředí);

-
- **hodnotí** - chápe hodnotu přírody (komplexně) v rovinách:
  - ***Estetická a duchovní hodnota - je vyjádřena uměním, hudbou, divadlem, tancem, literaturou, fotografiemi a jinou tvůrčí činností***
  - ***Poznávací hodnota - studium přírody je nezbytné k porozumění ekologickým systémům. Studium fyziologie, chování a potřeb živočichů poskytuje informace pro sledování fyziologie, chování a potřeb lidí.***

-
- **Sociální a politický** charakter přírody - příroda určuje vývoj, pohyb a množství lidských společenstev.
  - **Obchodní a ekonomický** význam - rozdělení a bohatost přírodních forem může ovlivnit ekonomiku daných oblastí.
  - **Rekreační hodnota (hodnota pro zdraví)** - způsob odpočinku, rekreace v přírodě apod.

Hodnotící vztahy

- váží si života svého i jiných (žít znamená být, nikoliv mít),
- uspokojuje potřeby v zájmu přírody,
- je skromný, umírněný, nesobecký,

-
- projevuje úctu, šetrný vztah, je mravný (neubližuje, nekrade, nehromadí majetek..),
  - vyrovnaný, vnímavý, svobodný a odpovědný vůči generacím současným a příštím, se zájmem o životní prostředí i péči o něj;

-
- **jedná, chová se** - mění životní styl v souladu s principy péče o životní prostředí, je schopen rozhodovat, měnit způsob myšlení a jednání i hodnocení ve prospěch přírody.

Stěžejní v ekologické výchově

- adekvátní vystižení a pochopení **vztahů a souvislostí** mezi složkami životního prostředí
- o komplexní vyjádření **vzájemné podmíněnosti** živé a neživé přírody, organismů navzájem,

-
- vztahů lidské činnosti a jejích produktů a přírody,
  - včetně poznávání nechtěných důsledků lidských přetvářecích činností, působících devastaci a ohrožení přirozených kvalit vody, vzduchu, půdy, flóry, fauny s následným ohrožením nejen lidského zdraví, ale i existence života na Zemi vůbec.

Charakteristika EV

- **odhalování souvislostí, vzájemných vztahů, podmíněnosti; znalosti a porozumění ekosystémům, včetně vlivů lidské činnosti na životní prostředí;**
- **globální přístup** k pochopení neustále rostoucího **propojení světa;**
- **systemové myšlení** před lineárním;
- **interdisciplinarita**, vyvážené využití racionálních a emocionálních, etických a estetických argumentů

Principy ekologické výchovy

1. EV překonává :

- ❖ **dílčí znalosti** o složkách životního prostředí;
- ❖ **paralelní zkoumání** přírody a společnosti;
- ❖ **roztříštěnost a izolovanost** poznatků o přírodě a společnosti.

-
2. Je uměním **kritického úsudku** vede k :
- ❖ **permanentní diskusi** o našem vlastním obrazu světa
  - ❖ k soustavnému **přehodnocování** našich návyků a činností,
  - ❖ **sebereflexi** vlastního jednání a chování (sebepoznání a sebehodnocení)

3. Má **komplexní charakter** - celistvost, globální přístup k pochopení vztahů, časových a prostorových souvislostí různých jevů a problémů životního prostředí.

4. Vyžaduje poznání, pochopení, prožívání, orientaci na jednání, **životní zkušenosti** - vyučovat a učit "živě", **v přímém kontaktu s přírodou.**

Environmentální výchova (podle RVP ZV, 2004)

“k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince... Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.”

Tématické okruhy EV a cílové kompetence

- 1. Odpovědnost vůči přírodě a kultuře, odpovědnost vůči příštím generacím**
- 2. Překonání primitivního, omezeného antropocentrismu**

3. Znalosti a porozumění životnímu prostředí, včetně vlivů lidské činnosti, odhalování souvislostí, vzájemných vztahů, podmíněnosti

4. Změna hodnotové orientace - kvalita života - nový životní styl - přehodnocování lidských potřeb

I. Vědomostní aspekt

- znalosti a porozumění životnímu prostředí v jeho dimenzích: přírodní, kulturní, tj. člověkem utvářené a užívané a sociální, včetně vlivů lidské činnosti na životní prostředí,
- odhalování **souvislostí, vzájemných vztahů, podmíněnosti**, rozvoj myšlení v komplexních souvislostech,
- osvojování strategií řešení komplexních problémových situací

pochopení :

- a) **kontinuity** (tzn., že současný život je určován rozhodnutím předchozích generací a budoucnost je ovlivňována dnešním rozhodnutím),
- b) závažnosti **vazeb** mezi ekonomii, ekologií, technologií, politikou a kulturou,
- c) **hodnoty přírody, principů udržitelného rozvoje** pro změnu vztahu k životnímu prostředí.

II. Aspekt společenských potřeb (kulturní)

- osvojování etických principů jednání a chování a překonávání primitivně egocentrických názorů a hodnot
- pochopení estetické hodnoty přírody na základě schopnosti vnímat, prožívat, hodnotit krásu přírody jako celku (barev, tvarů, vůní, zvuků, její harmonii, pohodu),
- zachovávání čistoty, pořádku, prosazování vkusnosti, účelnosti, tvořivosti při zlepšování životního prostředí
- prosazování šetrnosti, hospodárnosti, pokory, přátelství, preference ohleduplnosti, odpovědnosti a porozumění.

III. Aspekt kritického zkoumání

- poskytuje dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání, které je žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje
- napomáhá rozvíjet spolupráci v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni

-
- přispívá k utváření zdravého životního stylu
  - vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
  - učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska
  - učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů

Děkuji za pozornost

- přeji dobrý studijní rok
- těším se na další setkání

